

**АНОТАЦИИ НА НАУЧНИТЕ ТРУДОВЕ
НА ДОЦ. Д-Р НЕДА ЗЛАТИНОВА БАЛКАНСКА**

за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“
по област на висше образование **1. Педагогически науки,**
професионално направление **1.2. Педагогика** (Специална педагогика)

За участие в конкурса са представени **31 научни труда (НТп)**: 2 монографии; 1 методика (в съавторство); 1 студия; 17 научни статии; 4 учебника, които се използват в училищната мрежа (в съавторство); 2 книги за учителя (от които едната е самостоятелна разработка, а другата е в съавторство); 4 учебни тетрадки, в комплект към учебниците (в съавторство). Всички те са разработени и публикувани след придобиване на академичната длъжност „доцент“.

Хабилитационна монография: Методът Монтесори и приобщаващата образователна среда- научни положения, терапевтични техники и съвременни перспективи.

Неда Балканска (НТ1)

В съвременните условия пред специалистите е поставена изключително сложна и отговорна задача-да организират образователната среда по такъв начин, че всяко дете да се чувства комфортно, социализирано и да получава адекватни стимули за развитие и обучение. Тази задача, безспорно, е много хуманна, но и трудна за осъществяване. Причината за това се крие в разнородния състав на децата, както в предучилищните групи, така и в училище. Всяко от тях се отличава със свои особености, някои от които са свързани с различни нарушения (децата със специални образователни потребности), други – със специфики в общуването, семейната среда, поведението, обработката на постъпващата информация, трети- надарени с таланти, които изискват специално внимание и условия, за да получат необходимия тласък на развитие.

Разпространено схващане е, че Монтесори методът е алтернативна форма на обучение. Задачата, която си поставих, е да покажа, че той успешно може да се впише в съвременната образователна среда. Настоящото е времето на алтернативите, а не на еднозначните и канонизирани решения.

От първостепенно значение е осигуряването на пълноценно развитие на децата съобразно с възрастовите периоди. Монтесори системата не е панацея, но заимстването на основни положения, идеи и дейности от нея, комбинирането им с други, сродни на тях, може да доведе до повишаване качеството на процеса на обучение и учене, както и да стимулира развитието на децата в първите години от живота им. Наред с това ще формира самостоятелни, свободни по дух, емпатични личности, които ще се превърнат в зрели и уравновесени възрастни, способни да носят отговорност за поведението и живота си, както и за този на своите деца. Монтесори обучението е насочено към хармонично развитие във всички сфери- двигателна, ментална, езикова, умения за практическия живот, математика, формиране на личността.

Книгата е структурирана в **пет глави**.

В **първа глава** се осъществява анализ на формулата за приобщаващо образование- доколко идеята за създаване на приобщаваща образователна среда кореспондира на реалните условия, създадени в практиката. Представят се различни подходи, които да разчупят консервативния модел на образователната система и да предложат достъп до образователните дейности за всяко дете. В тази връзка е представен и Монтесори методът, като алтернатива, която може да намери приложение в съвременните условия.

На този фон се разкриват основните моменти от житейския път на Мария Монтесори, както и философията на създадения от нея метод.

Обект на **втора глава** характеристиката на метода във връзка с неговите принципи, организация на обучението и ролята на Монтесори учителя.

В **трета глава** намират място идеите на Мария Монтесори за организирането на средата и режима на детето в ранното детство и предучилищна възраст. Детайлно е описана Монтесори класната стая и дейностите в нея.

В **четвърта глава** са представени практически насоки, свързани с основните зони на Монтесори обучението- упражнения за практически живот, сензорно развитие, ранни математически представи, езикова сфера, ограмотяване, смятане.

В цялото изложение авторката споделя казуси от личния си опит и проведени изследвания върху приложението на част от авторската ѝ методика за езикова терапия.

Монография: Приобщаване на детето с увреден слух в образователната среда- от научните доказателства към практическите решения (в съавторство) Неда Балканска (НТ2)

В настоящата монография Неда Балканска е автор на следните глави: Първа глава- **Слуховата функция – норма и патология**; трета глава-**Развитие на слуховото поведение в норма и при увреден слух**; четвърта глава- **Изследване на слуховата функция**; пета глава- **Техническите средства в помощ на обучението на децата с увреден слух**; шеста глава- **Детето с увреден слух в общообразователната среда**; седма глава- **Стратегии и подходи за повишаване активността на ученика с увреден слух в съвместните учебни дейности**; дванадесета глава- **Детето с увреден и семейната среда**.

Съвременните педагогически тенденции са за приобщаване на децата с различни нарушения в образователната среда. Свързаната с това специфика в развитието на децата и адаптирането на преподаването, спрямо техните специални потребности изисква познаване от все по-широк кръг от специалисти. Позитивната образователна среда предполага прилагането на гъвкави стратегии, свързани с адекватен избор на предучилищно или учебно заведение за конкретното дете, адаптиране на средата и педагогическия подход към неговите особености. От изключително значение е периодичното атестиране на постиженията на детето, което дава възможност за внасяне на промени в средата, ако това е необходимо.

Децата с увреден слух представляват много разнородна група. Особеностите в тяхното развитие, свързани със слуховото нарушение, се отразяват не само върху различния начин на комуникация, но и върху познавателното и социалното функциониране. Степента, в която тези деца ще владеят словесния език, за да могат да общуват с чуващите, е много индивидуална и зависи от редица фактори (степен и време на настъпване на увреждането, навременно и ефективно слухопротезиране и рехабилитация, семейна среда, индивидуални характеристики).

Основната цел е да се разкрие в детайли спецификата в развитието на децата с нарушения на слуха, видовете слухопротезиране, материалните и педагогическите условия за приобщаването им в образователната среда, да споделим практически насоки за работа с

децата и напътствия за позитивни взаимоотношения между деца, родители, учители и други специалисти. Голяма част от предложените практики успешно могат да се прилагат както в специалното и общообразователното училище или детска градина, така и в обучението на деца без нарушения.

МЕТОДИКА ЗА ОЦЕНКА НА ИНДИВИДУАЛНИТЕ ПОТРЕБНОСТИ НА ДЕЦА И УЧЕНИЦИ С МНОЖЕСТВО УВРЕЖДАНИЯ

Владимир Радулов, Мира Цветкова-Арсова, Неда Балканска (НТ21)

В настоящата разработка Неда Балканска е автор на следните раздели: **Снемане на анамнестични данни за детето или ученика с множество увреждания; Оценяване на комуникацията и езиковата**

сфера на детето или ученика с множество увреждания; Оценяване на моторно-двигателното развитие на детето или ученика с множество увреждания; Профил на изследваното лице; Приложения.

На базата на нашия и световен опит е разработена цялостна методика, която позволява на специалистите да извършват оценка на деца и ученици с множество увреждания от ранна възраст до края на училищния период. Методиката позволява както количествена, така и качествена оценка на изследваните сфери, което дава възможност на специалистите да регистрират дефицитите в развитието на изследваните лица и да приложат индивидуален подход в работата си с тях. Подходяща е за диагностика и за атестиране на постигнатите резултати при по дълъг период на въздействие. Обхваща всички етапи от диагностиката- от снемане на анамнеза до крайния профил на изследваното лице. Успешно може да се прилага и при всички деца със СОП, за които не са налице множество нарушения. Методическата разработка предлага ключ за нейното ползване, както и специален формат, който позволява на специалистите да нанасят резултатите от нейното прилагане.

Студии и статии и в научни издания-сборници и списания:

**SOCIAL INTEGRATION OF HEARING IMPAIRED CHILDREN IN DIFFERENT
EDUCATIONAL PLACEMENTS**

**СОЦИАЛНА ИНТЕГРАЦИЯ НА СЛУХОВО УВРЕДЕНИТЕ ДЕЦА В
ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СРЕДА**

Неда Балканска, Зои Калели

**FINE (Formal, Informal and Natural Education) Journal , брой:1, 2014, стр.:79-101, ISSN
(print):2367-6019, (НТЗ)**

В студията е поставен въпросът за социалната интеграция като един от важните фактори за успешно приобщаване на децата с увреден слух. На дискусия са подложени и понятията – академична и формална интеграция. Осъществява се анализ на образователната среда с оглед осигуряването на условия за пълноценна интеграция на учениците с увреден слух. На този фон се обсъждат резултатите от изследване, проведено в Република Гърция, което има за цел да регистрира реалните проблеми при социализацията, с които се сблъскват децата, техните учители и родители в съвременните образователни условия.

**ФУНКЦИОНАЛНО ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОТРЕБНОСТИТЕ И
ПРАКТИЧЕСКИ ТЕХНИКИ ЗА УСПЕШНОТО ПРИОБЩАВАНЕ НА
ДЕЦАТА С УВРЕДЕН СЛУХ В ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНАТА СРЕДА**

**сп. Педагогика, том:90, брой:8, 2018, ISSN (print):0861-3982, ISSN (online):1314-8540
Неда Балканска (НТ4)**

Обект на внимание в настоящата статия са пътищата за приобщаване на децата с увреден слух в общообразователната среда. Основната теза, която се застъпва в изложението е необходимостта от адекватна оценка на особеностите и потребностите на слухово увредените деца, приложението на диференциран подход в обучението, който да е ориентиран не само към децата с увреден слух, но и към всички деца със СОП, както и към учениците в норма. Солидни аргументи в тази посока предлага теорията за множествената интелигентност по отношение на регистриране на стила на учене за всяко дете и включването му в структурирани съвместни дейности, които благоприятстват и социалната интеграция.

**ТЕНДЕНЦИИ В СПЕЦИАЛНОТО ОБУЧЕНИЕ
НА ДЕЦАТА С УВРЕДЕН СЛУХ В СЪВРЕМЕННИТЕ
УСЛОВИЯ**

Неда Балканска

**Софийски университет „Св. Климент Охридски“,
сп. Професионално образование, том 16, бр. 6, 2014, с.589-599.
ISSN 1314–8567 (Online) ISSN 1314–555X (Print) (НТ5)**

Статията представя нуждата от подобрения на специалното образование за слухово увредените деца. Представен е качествен анализ на образователните условия, в които са

поставени учениците с увреден слух. На преден план са изведени трудностите на тези деца при обучение, което не отговаря ефективно на образователните им нужди. Предлагат се решения, които биха оптимизирали образователния процес съобразно потребностите на учениците със слухови нарушения.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА НА СТУДЕНТИТЕ СЪС СПЕЦИАЛНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПОТРЕБНОСТИ

Списание на Софийски университет за образователни изследвания, брой:1, 2013, с. 43-53, ISSN (online):1314-8753

Неда Балканска (НТ6)

В статията са представени психолого-педагогическите профили на лицата със слухови, зрителни и двигателни нарушения. Представителите на тези групи хора с увреждания най-често могат да се срещнат в университетските аудитории. За качественото образование е от изключително значение преподавателите да познават добре както силните страни на тези студенти, така и бариерите, които срещат в процеса на обучение, в комуникацията с околните и заобикалящата ги среда.

УНИВЕРСАЛЕН ДИЗАЙН И РЕСУРСИ ЗА ЕЛЕКТРОННО ДИСТАНЦИОННО ОБУЧЕНИЕ НА СТУДЕНТИ СЪС СОП

Специална педагогика, брой:2, 2013, стр.:5-14, ISSN (print):1310-7003

Неда Балканска (НТ7)

Мултимедийната среда и ресурси предлагат разнообразни възможности за презентиране на информацията, което е от изключително значение за студентите със специални образователни потребности. Универсалният дизайн за обучение не е решение за всеки участник в образователния процес, но той предлага гъвкави подходи за преподаване и адаптиране на учебните дейности съобразно образователните потребности на обучаваните. В статията се поставя акцент върху богатството от ресурси, които могат да се прилагат в дистанционното обучение на студентите с различни нарушения. Дискутират се популярни средства за информация, като се изтъкват техните предимства и недостатъци.

ДЕЙНОСТТА НА ВЕНЕЛИН ИВАНОВ-НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКИ И ОБЩЕСТВЕНИ ПРИНОСИ ЗА ХОРАТА С УВРЕДЕН СЛУХ

Специална педагогика, брой: декември, 2012, стр.:75-83, ISSN (print):1310-7003

Неда Балканска (НТ8)

Статията е посветена на 100 годишнина от рождението на Венелин Иванов. Целта е да се осъществи ретроспективен анализ на живота, делото, научната и практическата дейност на учения- педагог, сурдопедагог, логопед, журналист и не на последно място общественик. Проучени са материали, свързани с публикациите му в пресата, учебниците за ученици с увреден слух и др., които позволяват да представят основните идеи на Венелин Иванов. Те се отличават с комплексност, вариативност и балансираност. Комплексност,

защото неговата цел е постигането на една пълноценна, завършена личност с увреден слух, която е в състояние да участва в социалния живот и да гради самостоятелно своето бъдеще. Вариативност, защото за учения е от първостепенно значение да се имат предвид особеностите на всеки конкретен случай, а не предлагането на едно решение за всички лица със слухови нарушения. Балансираност, защото авторът извежда на преден план определени параметри, като балансът между тях би довел както до правилно възпитание, до пълноценно развитие, така и до оптимално реализиране на слухово увредените хора в обществото.

ФУНКЦИОНАЛНА ОЦЕНКА НА КОМУНИКАТИВНИТЕ И ЕЗИКОВИ СПОСОБНОСТИ НА ДЕЦА И УЧЕНИЦИ СЪС СПЕЦИАЛНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПОТРЕБНОСТИ И МНОЖЕСТВО НАРУШЕНИЯ,

„ОБРАЗОВАНИЕ И ИЗКУСТВА: ТРАДИЦИИ И ПЕРСПЕКТИВИ“,

Университетско издателство "Св. Климент Охридски", 2020, ISSN (print): под печат

Неда Балканска (НТ9)

При голяма част от групата да децата със специални образователни потребности се регистрират проблеми в общуването и изоставане в езиковото развитие. По тази причина търсенето на продуктивни пътища за обективна оценка на комуникативните и езикови способности при тези деца, представлява основна задача пред специалистите. Обект на настоящия доклад е методика за оценка на комуникативните и езикови способности, която е част от инструмент за диагностика, предназначен за деца с множество увреждания от предучилищна и училищна възраст. Методиката предлага изключително голяма свобода на приложение- тя може да се използва при деца с различни нарушения, в пълната си форма или само във връзка с отделни параметри от нея- социална, когнитивна, двигателна, езикова сфера и др. Допълнително предимство представлява възможността методиката да са адаптира и към деца в норма при определяне на лингвистичната им възраст.

ОСНОВНИ ПОДХОДИ И МОДЕЛИ НА СЪВМЕСТНОТО ПРЕПОДАВАНЕ В ПРИОБЩАВАЩАТА ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА

Ресурсните учители и съвместното преподаване в приобщаващото образование,

editor/s: Николай Бонев, 2019, pages: 64-72, ISBN: 978-619-7534-12-2

Неда Балканска (НТ10)

В условията на приобщаващото образование от първостепенно е да се осигурят условия за качествено обучение и пълноценна социализация на всяко дете в класа. Съвременната класна стая се характеризира с хетерогенен състав, което представлява голямо предизвикателство, както за общообразователните и специалните педагози, така и за всички останали специалисти, включени в екипа за допълнителна подкрепа- психолози, слухово-речеви рехабилитатори, логопеди. За преодоляване на трудностите, свързани с този факт, е необходимо прилагането на разнобразни и алтернативни подходи на обучение. В настоящия доклад е представен

един от популярните подходи в тази насока- съвместното преподаване (ко-преподаване, ко-обучение). Обект на внимание са четирите основни подхода на ко-преподаването- подкрепящо, паралелно, допълващо и екипно обучение, както и техните вариации. Разглеждат се и компонентите на ко-обучението: съвместно планиране, инструктиране и оценка. Описват се и отделни стратегии за всеки един от компонентите като практически насоки за специалистите.

СЪВРЕМЕННИ ТЕНДЕНЦИИ В ПРИОБЩАВАНЕТО НА ДЕЦАТА С УВРЕДЕН СЛУХ В ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНАТА СРЕДА

Научни и практически аспекти на приобщаващото образование, редактор/и: проф. Цв. Ценова, проф. М. Цветкова- Арсова, проф. К. Караджова, доц. Н. Балканска, издателство: Феномен, 2018, ISBN:978-954-07-4541-1

Неда Балканска (НТ11)

Обект на внимание в настоящия труд е съвременното приложение на мануалните средства (жестов език, калкираща жестова реч и дактил) в обучението на децата с увреден слух в оощообразователната среда. Основната теза, която се застъпва в изложението е, че този подход допринася за оптимизирането на образователната среда не само за децата с увреден слух, но и за всички деца със СОП, както и за учениците в норма. Представени са съвременни подходи за обучение с помощта на алтернативните мануални средства и постигнатите резултати в световен мащаб от приложението на тази нетрадиционна стратегия.

МЕТОДИКА ЗА ОЦЕНКА НА СПОСОБНОСТТА ЗА ЧЕТЕНЕ С РАЗБИРАНЕ ПРИ УЧЕНИЦИ С УВРЕДЕН СЛУХ

Неда Балканска¹, Анна Трошева - Асенова²

СУ "Св.Кл.Охридски", ФНПП, Катедра Специална педагогика и Логопедия,
Годишник на Софийския университет "Св. Климент Охридски" Факултет по начална и предучилищна педагогика, том:107, 2016, стр.:149-165, ISSN (print):0861-8216 (НТ12)

В студията се представят съвременните тенденции в оценяването на способността за четене с разбиране и спецификата при ученици със слухови нарушения. Проведен е експеримент с ученици с увреден слух от СУУУС „проф. д-р Дечо Денев“, гр. София. Разработена е нова тестова методика, чрез която се регистрират различните равнища на разбирането на прочетен текст в условия на слухов дефицит. Изведени са характерните особености, свързани с нарушението и езиковото изоставане. Формулирани са конкретни насоки за преодоляване на регистрираните трудности.

ПРАКТИЧЕСКИ АСПЕКТИ ЗА ФОРМИРАНЕ НА МОРФОЛОГИЧНА КОМПЕТЕНТНОСТ ПРИ ДЕЦА С УВРЕДЕН СЛУХ ОТ НАЧАЛНА УЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ

сб. Интердисциплинарни логопедични практики, редактор/и: Виолета Боянова, Живка Винарова, 2016, ISBN:978-954-535-863-0

Неда Балканска (НТ13)

В труда е описана авторска методика за овладяването на съгласуването по род на съществителните и прилагателните имена, съобразена с особеностите на учениците с увреден слух от начална училищна възраст. Изследвано е входното равнище на владеене на тази морфологична категория на всички участници в експеримента и е извършен сравнителен анализ на резултатите при двете формирани групи- контролна и експериментална- след провеждане на обучението. Описани са конкретни специфики при изследваната група деца, регистрирани по време на експеримента. Предложени са практически насоки за работа върху съответната морфологична категория.

АДЕКВАТНИТЕ РОДИТЕЛСКИ НАГЛАСИ - ПРЕДПОСТАВКА ЗА УСПЕШНА СЛУХОВО-РЕЧЕВА РЕХАБИЛИТАЦИЯ ПРИ ДЕЦА СЛЕД КОХЛЕАРНА ИМПЛАНТАЦИЯ

Съвременни предизвикателства пред педагогическата наука, редактор/и: Сийка Чавдарова-Костова, Яна Рашева-Мерджанова, Румяна Пейчева-Форсайт, Бончо Господинов, издателство: Университетско издателство "Св.Климент Охридски", 2015, стр.:681-689, ISBN:978-954-07-39 37-3

Неда Балканска, Анна Трошева-Асенова (НТ14)

Настоящата публикация представя резултатите от проведено анкетно изследване на информираността на родителите на деца с кохлеарни импланти относно дейностите преди, по време и след операцията, и резултатите от нея. На базата на получените данни се формулират заключения за състоянието и предложения за подобряването на действащата в България система за работа с деца с кохлеарни импланти и техните семейства.

ПРАКТИЧЕСКИ АСПЕКТИ НА ЕЗИКОВАТА ТЕРАПИЯ ПРИ ДЕЦА СЪС СЛУХОВИ НАРУШЕНИЯ

Много езици, много култури-една комуникация. Езикови нарушения, 2014, стр.:11-17, ISBN:978-954-92928-2-4

Неда Балканска (НТ15)

В труда е представена авторска методика за практическото овладяване на множествената форма на съществителните имена от децата със слухов дефицит. Методиката е конструирана на базата на структурния метод на обучение и е предназначена за ученици от начална училищна възраст. Същността ѝ се изразява в създаване на визуални правила, които да направят изследваната морфологична категория достъпна за усвояване от слухово увредените деца. С други думи, учениците формират практически механизъм да

оперират с множествената форма на съществителните имена, а на тази база става възможно да овладеят и академичните понятия, заложиени в учебните програми. В методиката са включени продуктивните форми за множествено число (-и, -ове, -та) и е предложена система от упражнения за тяхното автоматизиране.

ПРАКТИЧЕСКИ АСПЕКТИ НА ЕЗИКОВАТА ТЕРАПИЯ ПРИ ДЕЦА СЪС СЛУХОВИ НАРУШЕНИЯ (АВТОРСКА МЕТОДИКА ЗА ОВЛАДЯВАНЕ НА ПРЕДЛОЗИТЕ)

Годишник на Шуменския Университет "Епископ Константин Преславски" том XVII D Образователни технологии, редактор/и:доц. д-р Евгения Иванова, издателство: Шуменски университет "Епископ Константин Преславски", 2013, стр.:391-397, ISBN:1314-6769

Неда Балканска (НТ16)

Изоставането в езиковото развитие е една от най-сериозните последици от слуховото нарушение. Основната цел на терапевтичната работа и обучението е да стимулира овладяването на езика чрез специфични методи, подчинени на особеностите на децата с увреден слух. Предлозите са една от най-абстрактните и трудни за усвояване части на речта. В труда е представена авторска методика за тяхното усвояване. Методиката успешно може да се прилага при деца от различна възраст (предучилищна и начална училищна), както и при чуващи деца през първите шест години от живота им. Данните от проведено изследване потвърждават високите резултати при изследваните лица при приложението на предлаганата методика.

ОТНОШЕНИЕ НА РОДИТЕЛИ И СПЕЦИАЛИСТИ КЪМ АЛТЕРНАТИВНИТЕ СРЕДСТВА ЗА КОМУНИКАЦИЯ И ТЕРАПИЯ ПРИ ДЕЦА С УВРЕДЕН СЛУХ И ЧУВАЩИ ДЕЦА

Сб. Ранно детско развитие, редактор/и:проф. д-р Толя Стоицова, проф. д-р Юлияна Стоянова и др., издателство:СпийдНет Бг, 2011, стр.:160-174, ISBN:978-954-91923-8-4

Неда Балканска, Анна Трошева-Асенова (НТ17)

Сензитивният период за овладяване на езиковите структури не трябва да се пропуска при нито едно дете. Слуховият дефицит ограничава възможностите на децата за пълноценен достъп до говоримия език. Ето защо е необходимо езиковото им развитие да бъде подпомогнато с алтернативни средства. Тяхното прилагане зависи изцяло от решението на възрастните (родители и специалисти), които се грижат за детето. В същото време голяма популярност придобива знаковият език, използван в прелингвистичния период като основа и стимул за езиковото развитие на чуващи бебета. Докладът представя резултатите от проведено изследване с родители и специалисти на деца с увреден слух за отношението им към мануалните средства за комуникация (жестов език, дактилна азбука, бебешки жестов език) и тяхната роля за стимулиране на езиковото развитие на децата и терапията при увреден слух. Целта е да се открият нагласите на семействата на децата с

увреден слух и терапевтите по отношение на специфичните средства за общуване и рехабилитация, както и да се съпоставят получените данни с тези на родителите на чуващи деца относно използването на знаковите стимули в ранна възраст.

СПЕЦИФИКА НА ОВЛАДЯВАНЕТО НА СИНТАКТИЧНИТЕ СТРУКТУРИ ПРИ ДЕЦАТА С УВРЕДЕН СЛУХ

Сб. Ранно детско развитие, редактор/и: проф. д-р Толя Стоицова, проф. д-р Юлияна Стоянова и др., издателство: СпийдНет Бг, 2011, стр.: 174-190, ISBN: 978-954-91923-8-4

Неда Балканска (НТ18)

В труда е представена авторска методика за овладяване на обективния словоред в българския език. Целева група на проведеното изследване са ученици със слухови нарушения от НУВ. На преден план са изведени особеностите във възприятията на езиковите структури в условия на слухов дефицит. Осъществен е паралел с езиковото развитие в условията на жестова комуникация (Жестов език). На този фон се представя същността на разработената методика, която част от по-мащабно изследване, посветено на изграждане на механизмите на практическата граматика. Данните от проведено изследване свидетелстват за високите постижения на експерименталната група, за разлика от тези на контролната. Методиката е подходяща и за деца с адекватен социален слух и езиков дефицит с различен произход.

ФОРМИРАНЕТО НА ЧЕТИВНИ СПОСОБНОСТИ КАТО ЧАСТ ОТ ПОСТ ОПЕРАТИВНАТА ТЕРАПИЯ ПРИ ДЕЦА С КОХЛЕАРНА ИМПЛАНТАЦИЯ

Сб. Слушам и говорим, издателство: Ниш, 2011

Неда Балканска (НТ19)

При децата с увреден слух се наблюдават редица особености по отношение на четивните им умения. Повечето деца с нарушен слух срещат трудности както на ниското равнище на четивните способности (идентификация на думите), така и на високото равнище (речников запас и разбиране). Развитие на тези способности ще бъде твърде затруднено в условията на езиков дефицит. Колкото повече езиковата възраст се разминава с хронологичната, толкова по-ниско ще бъде равнището на четивната компетентност. При децата с кохлеарна имплантна система (КИС) се очаква четивните способности да надвишават тези на децата с тежка степен на слухово нарушение, слухопротезирани по конвенционален път. Това се дължи на факта, че КИС предоставя на детето достъп до акустичната информация, който води до увеличаване на пасивния речников фонд. В труда са застъпени особеностите при овладяването на четивните способности от децата с кохлеарна имплантация, както и се предлагат конкретни стратегии за преодоляване на трудностите в този процес.

ПРИНОСЪТ НА ПРОФ. ДПН ДЕЧО ДЕНЕВ В ОБУЧЕНИЕТО НА ДЕЦАТА С УВРЕДЕН СЛУХ

100 години от рождението на проф. дпн Дечо Денев. 25 години ФНПП: сб. Теория и практика на специалната педагогика и логопедията, 2010, стр.:23-29, ISBN:978-954-549.094-1

Неда Балканска (НТ20)

В труда са представени основните схващания на проф. Дечо Денев по отношение на езиковото обучение на децата с увреден слух. За целта са анализирани неговите трудове, посветени на този проблеми: методики и учебници за специалните училища за ученици с увреден слух. Застъпени са научните позиции и практически подходи на учения във връзка с алтернативните средства- дактилна и жестова реч; овладяването на граматическите и огромяването. Осъществява се критичен паралел между неговата концепция, която подчинява рехабилитацията и езиковото обучение на децата със слухов дефицит на техните потребности и особености, и актуалните условия на съвременната образователна система, която поставя тези деца в условията на общообразователните учебни програми без оглед на техните индивидуални особености.

Учебници, методически ръководства и учебни помагала

КНИГА ЗА УЧИТЕЛЯ (ПО ПРОИЗНОШЕНИЕ ЗА I КЛАС ЗА УЧЕНИЦИ С УВРЕДЕН СЛУХ)

ISBN:978-954-01-3041-5, Просвета, София , 2014

Неда Балканска, Галя Георгиева- Дървеничарска, Благовесна Йовкова (НТ22)

Книгата за учителя представлява методическо ръководство, в което са отразени основни насоки и идеи относно отделните тематични единици. Описани са варианти на отделни упражнения и подходящият контекст за представянето им. За допълнително улеснение на специалистите сме предложили информация относно основните характеристики на отработваните звукове.

КНИГА ЗА УЧИТЕЛЯ (ПО РАЗВИТИЕ НА РЕЧТА ЗА II КЛАС ЗА УЧЕНИЦИ С УВРЕДЕН СЛУХ), ISBN:978-954-01-3034-9, Просвета, София , 2014

Неда Балканска (НТ23)

Книгата за учителя представлява методическо ръководство, в което са отразени основни насоки и идеи относно отделните тематични единици. Представени са варианти на отделни упражнения, подходящия контекст за представянето им, както и адекватни интерактивни форми на работа -работа с „малък учител”, работа по групи, работа по двойки. Чрез тях се реализират комуникативните модели- учител-ученик; ученик-ученик; учител-ученик-ученик, а също така чрез индивидуалната работа се повишава самостоятелността на учениците и се прилага диференцираният подход.

ПРОИЗНОШЕНИЕ ЗА 1. КЛАС ЗА УЧЕНИЦИ С УВРЕДЕН СЛУХ ISBN:978-954-01-3031-6, Просвета, София, 2014

Неда Балканска, Галя Георгиева- Дървеничарска, Благовесна Йовкова, Севделина Джонгарска (НТ 24)

Учебникът по произношение за 1. клас е съобразен с Държавните образователни изисквания и специалните учебни програми на МОН за деца с увреден слух. Достъпен е и в електронен вариант.

Учебното съдържание е подчинено на постановката, диференциацията и автоматизацията на звуковете в българския език. Учебникът следва основните положения, заложиени в концентричния и аналитико-синтетичния метод. Децата формират представи и реални умения за правоговорните правила в българския език, свързани с обеззвучаването на звучните съгласни в края на думите, за правилно речево дишане, словесно ударение и правилно произношение на конкретни комбинации от струпани съгласни. На фона на фонетичния материал се затвърждават понятия и основните граматически категории, включени в учебното съдържание по развитие на речта.

РАЗВИТИЕ НА РЕЧТА ЗА I КЛАС ЗА УЧЕНИЦИ С УВРЕДЕН СЛУХ

ISBN:978-954-01-3025--5, Просвета, София, 2014

Неда Балканска, Петя Андреева (НТ25)

Учебникът по развитие на речта за 1. клас е съобразен с Държавните образователни изисквания и специалните учебни програми на МОН за деца с увреден слух. Достъпен е и в електронен вариант.

Учебното съдържание е подчинено на принципа на комуникацията- основна задача в този период е овладяването на диалогичната форма на речта. Важен акцент се поставя върху разширяването на речниковия запас на учениците и усвояването на базисни граматични категории. Включени са текстове от различни жанрове- приказки, стихотворения, гатанки. Съдържанието е богато илюстрирано, което подпомага значително неговото усвояване.

РАЗВИТИЕ НА РЕЧТА ЗА II КЛАС ЗА УЧЕНИЦИ С УВРЕДЕН СЛУХ ISBN:978-954-01-3027-9, Просвета, София, 2014

Неда Балканска, Петя Андреева, Севделина Джонгарска (НТ26)

Учебникът по развитие на речта за 2. клас е съобразен с Държавните образователни изисквания и специалните учебни програми на МОН за деца с увреден слух. Достъпен е и в електронен вариант.

Учебното съдържание се разширява и усложнява, като продължава да се поставя акцент върху диалогичната форма на речта и граматическите категории, но наред с това се осъществява и работа над свързаната реч на учениците. Обогатяването на активния речник се осъществява както на базата на конкретни понятия, така и на базата на обобщени понятия, тематични кръгове и формиране на семантични полета. Паралелно с упражненията в комуникативен контекст, се включват и такива за кратък разказ върху зададена опора (нагледна или чрез въпроси). Активно се използва дейността на децата- като планирането на предметно-практическата дейност става основа за планиране на речевата на дейност. Продължава изучаването на текстове-приказки, стихотворения- учениците следва да отговарят на въпроси по текста, да откриват причинно-следствени връзки и да оценяват качествата на персонажите.

РАЗВИТИЕ НА РЕЧТА ЗА III ЗА УЧЕНИЦИ С УВРЕДЕН СЛУХ ISBN:978-954-01-3033-0, Просвета, София, 2014

Неда Балканска, Петя Андреева, Севделина Джонгарска (НТ27)

Учебникът по развитие на речта за 3. клас е съобразен с Държавните образователни изисквания и специалните учебни програми на МОН за деца с увреден слух. Достъпен е и в електронен вариант.

Продължава тенденцията на разширяване и усложняване на знанията и уменията от 1. и 2. клас. Паралелно се осъществява работата върху диалогичната и монологичната реч.

Предлагат се разнообразни упражнения за провеждане на диалог, които подготвят децата за реални житейски ситуации. Към граматичните категории се включват всички продуктивни форми на множествено число на съществителните имена, съгласуването на по род и число на прилагателни и съществителни имена, сегашно, минало и бъдеще време на изучаваните глаголи. По отношение на свързаната реч, са предвидени упражнения за съставяне на разказ по зададен план. Включените текстове за изучаване са по-дълги, по-сложни и съответно задачите към тях изискват по-рафинирани умения от страна на децата за преразказ, предлагане на ново или избор на алтернативно заглавие.

УЧЕБНА ТЕТРАДКА ПО ПРОИЗНОШЕНИЕ ЗА I КЛАС ЗА УЧЕНИЦИ С УВРЕДЕН СЛУХ

ISBN:978-954-01-3032-3, Просвета, София, 2014

Неда Балканска, Галя Георгиева-Дървеничарска, Благовесна Йовкова, Севделина
Джонгарска (НТ28)

Учебната тетрадка по произношение за 1. клас за деца с увреден слух подпомага затвърждаването на знанията и уменията, заложи в учебника. Предлагат се занимателни упражнения за изграждане на стабилни умения, свързани с различни параметри на речта-произношение, речево дишане, словесно ударение, правоговор.

УЧЕБНА ТЕТРАДКА ПО РАЗВИТИЕ НА РЕЧТА ЗА I КЛАС ЗА УЧЕНИЦИ С УВРЕДЕН СЛУХ

ISBN:978-954-01-3026-2, Просвета, София, 2014

Неда Балканска, Петя Андреева (НТ29)

Учебната тетрадка по развитие на речта за 1. клас за деца с увреден слух подпомага затвърждаването на знанията и уменията, заложи в учебника. Предвидени са упражнения, които осигуряват проверка на формираните умения и знания

върху съдържанието от учебника, а също така и такива, които ги разширяват (напр. задаване на въпроси по конкретни изречения).

УЧЕБНА ТЕТРАДКА ПО РАЗВИТИЕ НА РЕЧТА ЗА II КЛАС ЗА УЧЕНИЦИ С УВРЕДЕН СЛУХ

ISBN:978-954-01-3028-6, Просвета, София, 2014

Неда Балканска, Петя Андреева, Севделина Джонгарска (НТ30)

Учебната тетрадка по развитие на речта за 2. клас за деца с увреден слух подпомага затвърждаването на знанията и уменията, заложен в учебника. Предвидени са упражнения, които осигуряват проверка на формираните умения и знания върху съдържанието от учебника, а също така и такива, които ги разширяват (напр. задаване на въпроси по конкретни изречения).

УЧЕБНА ТЕТРАДКА ПО РАЗВИТИЕ НА РЕЧТА ЗА III КЛАС ЗА УЧЕНИЦИ С УВРЕДЕН СЛУХ

ISBN:978-954-01-3034-7, Просвета, София, 2014

Неда Балканска, Петя Андреева, Севделина Джонгарска (НТ31)

Учебната тетрадка по развитие на речта за 3. клас за деца с увреден слух подпомага затвърждаването на знанията и уменията, заложен в учебника. Нагледната база отстъпва място на речевите упражнения, в които децата развиват своите комуникативни способности и умения за пресъздаване на съдържанието на изучаван текст чрез отговори на въпроси, свързани писмени изложения. Активно се използва личният опит на децата, което ги мотивира и повишава интереса им към учебното съдържание.

**ANNOTATIONS OF THE RESEARCH WORKS OF
ASSOC. PROF. NEDA ZLATINOVA BALKANSKA, PHD**

A candidate in a competition for the acquisition of the academic rank of professor in the higher educational area 1. Pedagogical Sciences, professional field 1.2. Pedagogy (Special Education) 31 research works (RW_n) have been submitted for the purposes of this competition: two monographs, one book (in co-authorship), 18 research articles, four textbooks for special schools for hearing impaired pupils (in co-authorship), two manuals for teachers (one as a sole author and one in co-authorship), 4 workbooks as a set with textbooks (in co-authorship). All works have been created and published after the acquisition of the academic rank of associate professor.

Habilitation monograph: *The Montessori method and inclusive educational environment – theoretical framework, therapeutic techniques and current perspectives.* **Neda Balkanska (RW1)**

The current situation sets an exceedingly complex and responsible task to pedagogues – to organize the educational environment so that each child may feel comfortable, socialized and receive adequate stimuli to develop and learn. This task is undoubtedly very humane, yet hard to realize due to the diverse composition of pre-school and school groups and classes. The specifics of each child may be related to various disorders (children with special educational needs – SEN), communication specifics, family environment, behavior, individual processing of input information. Other children are gifted and require special attention and conditions to receive the necessary encouragement for growth.

It is a wide-spread belief that the Montessori method is an alternative form of education. I decided to prove that it may successfully be incorporated in the current educational environment. Present times are times of alternatives, not of unequivocal or canonized solutions.

It is of primary importance to provide a holistic development of children according to their age. The Montessori system is not a panacea, yet borrowing basic tenets, ideas and activities, and combining them with others related to them may lead to increasing the quality of the educational and learning process, and stimulate the development of children in the first years of their lives. Furthermore, it will form independent, free-spirited, empathetic personalities who shall become mature and balanced adults capable of taking responsibility for their behavior and life, as well as for the lives of their children. Montessori education aims to achieve a harmonious growth in all spheres – kinesthetic, mental, language, practical life skills, mathematics, personality development, etc.

The book is structured into five chapters.

The first chapter analyzes the formula for inclusive education – the extent to which the idea of creating inclusive educational environment corresponds to the real conditions created in practice. Different approaches which break the model of conservative educational system have been presented to suggest access to educational activities for every child. In this sense, the Montessori method has been offered as an alternative which could be applied under current conditions.

At this background the milestones of Maria Montessori's life and the philosophy of her method have been revealed.

The object of the second chapter is to characterize the method with respect to its principles, educational organization and the role of the Montessori teacher.

The third chapter presents the ideas of Maria Montessori on the organization of the environment and the regime of the child in their early childhood and pre-school years. The Montessori classroom and the activities in it have been described in detail.

The fourth chapter gives practical directions related to the main zones of Montessori education – exercises for practical life, sensory development, early mathematical concepts, language sphere, literacy, and counting.

Throughout the exposition the author has shared her personal experience and conducted research on the application of parts from her original methodology on language therapy.

Monograph: *Inclusion of the hearing impaired child to the educational environment – from scientific evidence to practical solutions.* **Neda Balkanska** (as a co-author)

(RW2)

In the present monograph Neda Balkanska has authored the following chapters: Chapter One – Hearing function – norm and pathology; Chapter Three – Development of the auditory behavior in normal and impaired hearing; Chapter Four – Study of the hearing function; Chapter Five – Technical tools supporting the education of children with hearing impairments; Chapter Six – The hearing impaired child in mainstream educational environment; Chapter Seven – Strategies and approaches for increasing the activity of the pupil with hearing impairments in cooperative learning activities; Chapter Twelve – The hearing impaired child and the family.

The current pedagogical tendencies focus on including children with various disorders in the educational environment. The related specifics in child development and the adaptation to teaching with respect to children's special needs require competence from an ever wider circle of specialists. Positive educational environment presupposes the application of flexible strategies related to the adequate choice of pre-school or school institution, the child's adaptation to the environment and the pedagogical approach to individual specifics. It is very important to periodically check the progress of the child to implement certain changes in the environment, if necessary.

Children with hearing impairments constitute a very diverse group. The specifics in their development related to their hearing disorder reflect not only on their different way of communication, but also on their cognitive and social functioning. The degree with which these children will master spoken language in order to communicate with hearing persons is very individual and depends on a number of factors (degree and time of onset of the impairment, timely and effective choice of amplification aid (hearing aids or cochlear implants) and rehabilitation, family environment and individual characteristics).

The main aim is to elaborate on the specifics of the development of children with hearing impairment, types of hearing aids, material and pedagogical conditions for including these children in the educational environment. It is also important to share practical directions for working with them and receive guidance for positive relationships among children, parents, teachers and other specialists. A considerable part of the suggested practices may successfully be applied both to special and mainstream schools or kindergartens, and to the education of children without disabilities.

Methodology for assessing the individual needs of children and pupils with multiple disabilities

Vladimir Radulov, Mira Tsvetkova-Arsova, **Neda Balkanska (RW21)**

In the present work Neda Balkanska has authored the following sections: Anamnestic data about the child or pupil with multiple disabilities; Assessment of the communication and language sphere of the child or pupil with multiple disabilities; Assessment of the moto-kinesthetic development of the child or pupil with multiple disabilities; Profile of the assessed person; Appendices.

Based on the world experience and our own, a full methodology has been developed allowing specialists to assess children and pupils with multiple disabilities from an early age until the end of their school years. This methodology gives a quantitative and qualitative assessment of the studied spheres, allows specialists to register the deficiencies in the development of the studied individuals and apply an individual approach to their work with them. It is suitable for diagnosing and attesting the results achieved over a longer period of impact. It covers all stages of diagnostics – from history-taking to the end profile of the assessed person. It can be applied successfully to all SEN children who do not have multiple disabilities. The methodological work offers a key to its use and a special format that lets specialists enter the results from its application.

Articles and studies in research publications – proceedings and journals

Social integration of hearing impaired children in different educational placements

Neda Balkanska, Zoi Kaleli

FINE (Formal, Informal and Natural Education) Journal, issue 1, 2014, pp. 79-101, ISSN: (print):2367-6019, **(RW3)**

The study addresses the question of social integration as one of the most important factors for the successful inclusion of children with hearing impairments. The concepts of academic integration and formal integration have been discussed. Analysis of the educational environment with respect to providing conditions for full integration of hearing impaired pupils has been performed. At this background the authors discuss the results from a study conducted in Greece which registered real socialization issues of children, teachers and parents under current educational conditions.

Functional assessment of the needs and practical techniques for successful inclusion of children with impaired hearing in mainstream educational environment

Pedagogika (Pedagogy), vol. 90, issue 8, 2018, ISSN (print):0861-3982, ISSN (online):1314-

8540

Neda Balkanska (RW 4)

The object of this article is to trace the ways for integrating children with hearing impairments to the mainstream educational environment. The main thesis defended in the exposition is the need for adequate assessment of the specifics and needs of hearing impaired children, the application of a differential approach to education oriented not only to children with hearing impairments, but to all SEN children, and other pupils without disabilities. Moreover, the Theory of multiple intelligence offers solid arguments in this direction with respect to registering the learning style of each child and her inclusion in structured common activities which may benefit social integration.

Tendencies in special education for children with impaired hearing under current conditions

Neda Balkanska

Sofia University “St. Kliment Ohridski”

Professional Education, vol. 16, issue 6, 2014, pp. 589-599

ISSN 1314–8567 (Online) ISSN 1314–555X (Print) **(RW5)**

The article addresses the need for improving special education for children with hearing impairments. Quantitative analysis of the educational conditions under which pupils with hearing impairments are taught is presented. The difficulties of these children to learn in an environment which does not fully meet their educational needs have been brought to the forefront. Solutions which may optimize the educational process according to the needs of pupils with hearing impairments are proposed.

Psychological and pedagogical characteristics of students with special educational needs

Journal of Sofia University for Educational Research, issue 1, 2013, pp.43-53, ISSN: (online):

1314-8753

Neda Balkanska (RW6)

The article presents the psychological and pedagogical profiles of individuals with hearing, visual, and motor disorders. The representatives of these groups of people with disabilities can be encountered very often in university halls. For providing quality education it is exceedingly important for lecturers to know both the strong sides of these students, and the barriers they face in their learning process, the communication with others and the surrounding environment.

Universal design and resources for electronic distance learning of SEN students

Special Education, issue 2, 2013, pp. 5-14, ISSN (print): 1310-7003

Neda Balkanska (RW7)

Multimedia environment and resources offer various opportunities for presenting information, which is of utmost importance to students with special educational needs. Universal educational design is not a solution for all participants in the learning process, yet it has flexible approaches for teaching and adapting educational activities according to the specific learning needs of students. The article focuses on the abundance of resources which may be applied in distance

learning for students with various disabilities. Popular media are discussed and their advantages and disadvantages are highlighted.

The work of Venelin Ivanov – scientific, practical and social contributions for people with hearing impairments

Special Education, issue 12/2012, pp. 75-83, ISSN (print):1310-7003

Neda Balkanska (RW8)

The article is dedicated to the 100th anniversary of Venelin Ivanov. It aims to make a retrospective analysis of the life, work, scientific and practical activity of the scholar – pedagogue, speech and language therapist, journalist and, last but not least, a public figure. Materials related to his publications in the press, his textbooks for pupils with impaired hearing, etc. have been investigated to explore the main ideas of Venelin Ivanov. They are characterized by complexity, variability and balance. Complexity, as his aim was to achieve a wholesome, complete personality with hearing impairment who will be able to participate in social life and build their future independently. Variability, which for the scholar is of foremost importance when considering the specifics of each case, rather than offering a single solution for all individuals with hearing impairments. Balance, when considering specific parameters whose balance lead to correct upbringing, wholesome development, and optimal realization in society of people with hearing disabilities.

Functional assessment of the communicative and language abilities of children and pupils with special educational needs and multiple disabilities

Education and arts: traditions and perspectives

University Press “St. Kliment Ohridski”, 2020, ISSN (in print)

Neda Balkanska (RW9)

In many groups of children with special educational needs there are problems in communication and delay in language development. Therefore, looking for productive ways for objective assessment of the communication and language abilities of these children is a main task for specialists. The object of the present report is the methodology of assessing communicative and language abilities which is a part of the diagnostic tools designed for children with multiple disabilities in pre-school and school age. The methodology allows greater freedom of application

– it may be used for children with various disorders, fully or partially in relation to separate parameters, such as social, cognitive, motor, language sphere, etc. An additional advantage is the opportunity to adapt the methodology to children with normal development when determining their linguistic age.

Main approaches and models of cooperative teaching in inclusive educational environment

Resource teachers and cooperative teaching in inclusive education. Ed(s). Nikolay Bonev, 2019, pp. 64-72, ISBN: 978-619-7534-12-2

Neda Balkanska (RW10)

Under the conditions of inclusive education, it is of primary importance to provide quality education and full socialization of each child in the class. The modern classroom is characterized by a heterogeneous composition, which is a big challenge both for general and special educators, and for all other specialists included in the team for additional support – psychologists, speech and hearing therapists, speech therapists. In order to overcome the related difficulties, it is necessary to apply various and alternative approaches to learning. The present report focuses on one of the more popular approaches in this direction – cooperative teaching (co-teaching, co-education). The object are the four main approaches to co-teaching – supportive, parallel, complementary and team education, and their variations. The following components of co-teaching are viewed: common planning, instruction and assessment. Separate strategies for each of the components are described as practical guidelines for specialists.

Current trends in integrating children with impaired hearing in mainstream educational environment

Scientific and practical aspects of inclusive education. Ed(s). Prof. T. Tsenova, PhD, Prof. M. Tsvetkova-Arsova, PhD, Prof. K. Karadzhova, PhD, Assoc. Prof. N. Balkanska, PhD, publisher: Phenomenon, 2018, ISBN: 978-954-07-4541-1

Neda Balkanska (RW11)

The object of the present work is the contemporary application of manual tools (sign language, Signed Bulgarian and fingerspelling) in teaching children with impaired hearing in mainstream educational environment. The main thesis defended in the exposition is that this approach contributes to the optimization of the educational environment not only for children with hearing

impairment, but for all SEN children, and children without disabilities. Current approaches for teaching with alternative manual tools and the results achieved globally related to the application of this nonconventional strategy have been presented.

Methodology for assessing reading comprehension ability of pupils with hearing impairments

Neda Balkanska, Anna Trosheva

Annual of Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Faculty of Elementary and Pre-school Education, vol. 107, 2016, pp. 149-165, ISSN (print):0861-8216 **(RW12)**

Abstract: The study presents current trends in assessing reading comprehension ability and the specifics of pupils with hearing impairment. An experiment with hearing impaired pupils from the Special School for Pupils with hearing impairments “Prof. Dr. Decho Denev”, Sofia was conducted. A new testing methodology was developed to register different levels of understanding a read text under the conditions of hearing deficiency. The characteristics related to the disorder and the delay in language development were inferred. Specific directions for overcoming the registered difficulties were formulated.

Practical aspects for acquiring morphological competence in children with impaired hearing in elementary school age

(collection) Interdisciplinary speech therapy practices. Ed(s). Violeta Boyanova, Zhivka Vinarova, 2016, ISBN: 978-954-535-863-0

Neda Balkanska (RW13)

This work describes an original methodology for mastering the gender inflection of nouns and adjectives, considering the specifics of pupils with hearing impairment in elementary school age. The entry level of using this morphological category by all participants in the experiment has been studied and a comparative analysis of the results in two groups – control and experimental – has been performed after the training. Concrete specifics of the studied group of children registered during the experiment have been described. Practical guidelines for work on the respective morphological category are proposed.

Practical aspects of language therapy of children with hearing impairments

Multiple Languages, Multiple Cultures – One Communication. Language Disorders, 2014, pp. 11-17, ISBN: 978-954-92928-2-4

Neda Balkanska (RW14)

The work presents an original author methodology for the practical mastering of the plural form of nouns by children with hearing disorders. The methodology is constructed on the basis of the structural educational model and is intended for pupils from early school age. Its essence is expressed in creating visual rules which make the studied morphological category accessible to children with hearing impairment. In other words, pupils form a practical mechanism to operate with the plural form of nouns, and on this basis they may learn the academic concepts included in the curricula. The methodology deals with the productive plural forms (-и, -ове, -та), and a system of exercises is suggested to enhance their automation.

Adequate parental attitudes – prerequisite for successful speech and hearing rehabilitation of children with cochlear implantation

Current challenges for pedagogical science. Ed(s). Sijka Chavdarova-Kostova, Yana Rasheva-Merdzhanova, Romyana Pejcheva-Foresight, Boncho Gospodinov, publisher: University Press “St. Kliment Ohridski”, 2015, pp. 681-689, ISBN: 978-954-07-3937-3

Neda Balkanska, Anna Trosheva-Asenova (RW15)

The present publication presents the results from a conducted survey on the awareness of parents of children with cochlear implants regarding the activities before, during and after the operation, and the results from it. On the basis of the obtained data we have inferred conclusions on the state of the current system for working with children with cochlear implants and their families in Bulgaria and made suggestions for its improvement.

Practical aspects of language therapy in children with hearing impairment (original author methodology for mastering prepositions)

Annual of Shumen University “Episcopo Konstantin Preslavski”, vol. XVIIID, Educational Technologies, ed(s). Assoc. Prof. Evgeniya Ivanova, PhD, publisher: Shumen University “Episcopo Konstantin Preslavski”, 2013, pp. 391-397, ISBN: 1314-6769

Neda Balkanska (RW16)

The delay in language development is one of the most severe consequences of hearing impairment. The main aim of the therapeutic work and education is to stimulate the mastering of language through specific methods taking into consideration the characteristics of children with hearing impairment. Prepositions are one of the most abstract parts of speech and are difficult to comprehend. In this work the author has presented an original learning methodology. It may successfully be applied to children of various ages (pre-school and elementary school), as well as to hearing children in the first six years of their lives. The data from a conducted survey confirm the high results in tested individuals during the application of the proposed methodology.

Attitudes of parents and specialists to alternative communication and therapy tools for children with impaired and normal hearing

(collection) Early childhood development. Ed(s). Prof. Tolya Stoitsova, PhD, Prof. Yuliana Stoyanova, PhD, et al. publisher: SpeedNet Bg, 2011, pp. 160-174, ISBN:978-954-91923-8-4

Neda Balkanska, Anna Trosheva-Asenova (RW17)

The sensitive period of mastering language structures should not be neglected in any child. Hearing deficiency limits the possibilities of children to fully access spoken language. Therefore, it is necessary to facilitate their language development with alternative means. Their application depends entirely on the decisions of adults (parents and specialists) who are taking care of the child. As the same time, sign language is gaining greater popularity when used in the pre-linguistic period as a basis and stimulus for the language development of babies with normal hearing. This report presents the results from a conducted study with parents and specialists attending to children with hearing impairments on their attitudes towards manual tools for communication (sign language, fingerspelling, baby sign language) and their role in stimulating the language development of children and the therapy of impaired hearing. The aim is to distinguish the attitudes of families with children with impaired hearing and the therapists with respect to the specific tools for communication and rehabilitation, and to compare the obtained data to the results from parents of hearing children on the use of sign stimuli in early age.

Specifics of mastering syntax structures by children with impaired hearing

(collection) Early childhood development. Ed(s) Prof. Tolya Stoitsova, PhD, Prof. Yuliana Stoyanova, PhD, et al. publisher: SpeedNet Bg, 2011, pp. 174-190, ISBN: 978-954-91923-8-4

Neda Balkanska (RW18)

The work presents an original author methodology for mastering the objective word order in Bulgarian. The target group of the conducted study are students with hearing impairment in early school age. The specifics of comprehending language structures under the conditions of hearing impairment have been brought to the forefront. A parallel with language development in sign communication (sign language) has been made. At this background the essence of the developed methodology is presented as part of a larger study dedicated to building the mechanisms of practical grammar. The data from the conducted study testify for the high achievement of the experimental group in comparison to those of the control. The methodology is suitable for children with adequate social hearing and language deficiency of various origin.

Formation of reading abilities as part of post-operative therapy in children with cochlear implantation

(collection) I listen, we talk. Publisher: Nis, 2011

Neda Balkanska (RW19)

Children with hearing disorders have a number of specific characteristics related to their reading skills, as most face difficulties both at a lower level of reading ability (word identification), and at a higher level (vocabulary and comprehension). The development of these abilities may be hindered under the conditions of language deficiency. The more the linguistic age differs from the chronological, the lower the level of reading competence. Children with cochlear implant system (CIS) are expected to surpass in their reading ability the children with severe hearing impairment who have been used conventionally hearing aids. This is due to the fact that CIS provides the child with access to acoustic information which leads to increasing passive vocabulary. This work also discusses the specifics of mastering reading abilities by children with cochlear implantation, by offering concrete strategies for overcoming the difficulties in this process.

The contribution of prof. Decho Denev, PhD, DEdSc to educating children with hearing impairment

100th anniversary of prof. Decho Denev, PhD, DEdSc. 25 years Faculty of Primary and Pre-school Education. (collection) Theory and practice of special education and speech therapy, 2010. pp. 23-29, ISBN:978-954-549.094-1

Neda Balkanska (RW20)

This work discusses the main perceptions of Prof. Decho Denev, PhD, DEdSc regarding the language education of children with hearing impairments. We have analyzed his works dedicated to this problem: methodologies and textbooks for special schools for hearing impaired pupils. The scientific views and practical approaches of the scholar are presented in relation to alternative tools – fingerspelling and sign language, mastering grammar and literacy. A critical parallel has been drawn between his conception for subduing rehabilitation and language learning of children with hearing impairment to their needs and abilities, and the actual conditions of the contemporary educational system that places these children in mainstream settings without considering their individual specifics.

Textbooks, methodological guides and manuals

Manual for teachers (Textbook on speech development for second grade for pupils with hearing impairments)

ISBN: 978-954-01-3034-9, Prosveta, Sofia 2014

Neda Balkanska (RW23)

The Manual for teachers is a methodological guide that provides essential instructions and ideas on separate thematic units. Variations of different exercises, the suitable context for their presentation, and adequate interactive work forms have been presented, such as working with “little teacher”, group work, pair work. Through them the communicative models of teacher-pupil, pupil-pupil, teacher-pupil-pupil are being realized. Through individual work the independence of pupils is enhanced and differential approach is applied.

Manual for teachers (Textbook of pronunciation for first grade for pupils with hearing impairments)

ISBN: 978-954-01-3041-5, Prosveta, Sofia 2014

Neda Balkanska, Galya Georgieva-Darvenicharska, Blagovesna Yovkova (**RW22**)

The Teacher's Book is a methodological guide that provides essential instructions and ideas on separate thematic units. Variations of different exercises and the suitable context for their presentation are described. For additional support to specialists, we have included information about the main characteristics of the taught phonemes. The set is intended for children with impaired hearing attending special schools, yet it could be useful to integrated pupils with hearing impairment for improving their pronunciation skills, and to children with normal hearing who have articulation, speech and language disorders.

Pronunciation textbook for first grade for pupils with hearing impairments

ISBN: 978-954-01-3031-6, Prosveta, Sofia 2014

Neda Balkanska, Galya Georgieva-Darvenicharska, Blagovesna Yovkova, Sevdalina Dzhongarska (**RW24**)

Neda Balkanska was a supervisor of the author team and took a part in each topic of the textbook content.

But she has authored the following topics: from 1 to 12; 15; 20; 24; from 27 to 29.

The *Pronunciation textbook for first grade* complies with the state educational requirements and the special curricula of the Ministry of Education and Science for children with hearing impairments.

The learning content reflects the articulation, differentiation and automation of the phonemes in Bulgarian. The textbook follows the main tenets of the concentric and analytical-synthetic method. Children formulate concepts and real skills for mastering the rules of correct articulation in Bulgarian related to voiceless pronunciation of voiced consonants at the end of the word, correct breathing, word stress and pronunciation of specific combinations of adjacent consonants. Through

the introduction of phonetic material, the concepts and main grammatical categories included in the curricular content on speech development are reactivated for better retention.

Textbook on Speech development for first grade for pupils with hearing impairments

ISBN: 978-954-01-3025-5, Prosveta, Sofia 2014

Neda Balkanska, Petya Andreeva (RW25)

Neda Balkanska was a supervisor of the author team and took a part in each topic of the textbook content.

But she has authored the following topics: from 1 to 23; 28; 31; 36; 37; from 39 to 44; 46; from 53 to 57.

The *Textbook on speech development for first grade* complies with the state educational requirements and the special curricula of the Ministry of Education and Science for children with impaired hearing. The learning content follows the communication principle – a main task during this period is the mastering of the dialogic speech form. An important emphasis is being placed on extending the vocabulary of pupils and the acquisition of basic grammatical categories. Texts from different genres – tales, poems, riddles – have been included. The content is richly illustrated which significantly improves learning.

Textbook on Speech development for second grade for pupils with hearing impairments

ISBN: 978-954-01-3027-9, Prosveta, Sofia 2014

Neda Balkanska, Petya Andreeva, Sevdelina Dzhongarska (RW26)

Neda Balkanska was a supervisor of the author team and took a part in each topic of the textbook content.

But she has authored the following topics: from 1 to 22; 28; 30; 35; from 36 to 42; from 59 to 61.

The *Textbook on speech development for second grade* complies with the state educational requirements and the special curricula of MES for children with impaired hearing.

The learning content is extended and more complex, as the dialogical speech form and grammar categories are emphasized, while working on the narrative skills of pupils. The upgrading of the active vocabulary is realized both at the basis of specific and general concepts, thematic circles and the formation of semantic fields. Other than communicative, more exercises on retelling a short text on given clues (visual or question-guided) are included. The activity of children, such as planning object-practical work is used intensely to initiate the planning of speech activity. The study of texts – tales and poems is continued. Pupils need to answer specific questions on the text, and find cause and effect relationships and evaluate the qualities of characters.

Textbook on Speech development for third grade for pupils with hearing impairments

ISBN: 978-954-01-3033-0, Prosveta, Sofia, 2014

Neda Balkanska, Petya Andreeva, Sevdelina Dzhongarska (RW27)

Neda Balkanska was a supervisor of the author team and took part in each topic of the textbook content.

But she has authored the following topics: from 1 to 8; from 9 to 11; 17; from 21 to 34; from 36 to 42; 50; 55; 56.

The *Textbook on speech development for third grade* complies with the state educational requirements and special curricula of MES for children with impaired hearing. The tendency of extending and upgrading the knowledge and skills from years one and two is continued. Simultaneously, the work on the dialogic and monologue speech is emphasized. Various exercises on making dialogues are included to prepare children for real life situations. The grammatical categories consist of all productive forms of the plural of nouns, and the present, past and future tenses of the studied verbs. With respect to narrative skills, exercises on composing a story based

on a plan have been provided. The studied texts are longer, more complex and therefore the tasks require more sophisticated skills for retelling, suggesting a new or choosing an alternative title.

Workbook on pronunciation for first grade for pupils with hearing impairments

ISBN: 978-954-01-3032-3, Prosveta, Sofia, 2014

Neda Balkanska, Galya Georgieva-Darvenicharska, Blagovesna Yovkova, Sevdelina
Dzhongarska (**RW28**)

Neda Balkanska was a supervisor of the author team and took a part in each topic of the textbook content.

But she has authored the following topics: from 1 to 12; 15; 20; 24; from 27 to 29.

The *Workbook on pronunciation for first grade for pupils with hearing impairments* facilitates the retention of knowledge and skills incorporated in the textbook. We have proposed amusing exercises for building stable skills related to various parameters of speech – pronunciation, speech breathing, word stress, correct articulation.

Workbook on speech development for first grade for pupils with hearing impairments ISBN: 978-954-01-3026-2, Prosveta, Sofia 2014

Neda Balkanska, Petya Andreeva (**RW29**)

Neda Balkanska was a supervisor of the author team and took a part in each topic of the textbook content.

But she has authored the following topics: from 1 to 23; 28; 31; 36; 37; from 39 to 44; 46; from 53 to 57.

The *Workbook on speech development for first grade for pupils with hearing impairments* facilitates the retention of knowledge and skills incorporated in the textbook. Various practical exercises with rich visual content and close link to art and practical activity of children stimulate their interest in the learning content.

Workbook on speech development for second grade for pupils with hearing impairments ISBN: 978-954-01-3028-6, Prosveta, Sofia 2014

Neda Balkanska, Petya Andreeva, Sevdelina Dzhongarska (RW30)

Neda Balkanska was a supervisor of the author team and took a part in each topic of the textbook content.

But she has authored the following topics: from 1 to 22; 28; 30; 35; from 36 to 42; from 59 to 61.

The *Workbook on speech development for second grade for pupils with hearing impairments* facilitates the retention of knowledge and skills incorporated in the textbook. Exercises which test the acquired skills and knowledge on the textbook content are provided, as well as extending ones (e.g. asking questions based on specific sentences).

Workbook on speech development for third grade for pupils with hearing impairments

ISBN: 978-954-01-3034-7, Prosveta, Sofia 2014

Neda Balkanska, Petya Andreeva, Sevdelina Dzhongarska (RW31)

Neda Balkanska was a supervisor of the author team and took part in each topic of the textbook content.

But she has authored the following topics: from 1 to 8; from 9 to 11; 17; from 21 to 34; from 36 to 42; 50; 55; 56.

The *Workbook on speech development for **third grade for pupils with hearing impairments*** facilitates the retention of knowledge and skills incorporated in the textbook. The visual base accedes to speech exercises through which children may develop their communication abilities and skills for retelling the content of the studied text through answers to questions and connected written compositions. The personal experience of children is actively involved which motivates them and stimulated their interest in the learning content.